

EDITORIAL

L'estiu arriba de nou i les famílies fa dies que van començar a planificar el temps de lleure que les vacances comporten. És evident que aquests dies de gaudi han de servir per desconnectar de la feina o del treball habitual, però sobretot per fruit d'estones en les quals la rutina passarà a un segon pla.

Després d'un juliol esbojarrat en el que hem assistit a tot tipus de canvis de temps, els qui tenien vacances programades i se les prometien excel·lents, gaudint de la natura en qualsevol racó del país, hem vist finalitzar el mes, amb la frustració de no haver satisfet el seu desig de sol i platja a cor que vols.

Em pregunto si no serà certa la teoria que, a mida que la ciència avança i la innovació s'imposa, la nostra mare terra atordida per tantes agressions com rep, ens paga amb la mateixa moneda. La complexitat del canvi climàtic, segurament no és explicable en quatre paraules, però sabem que la naturalesa es queixa i ho fa a la seva faísó.

De la mateixa manera que els humans, per motius de feina, per voler abraçar més del que podem, perquè volem viure-ho tot al màxim, només

aconseguim forcar els nostres biorritmes a que cerquin, esmaperduts com van, el punt d'equilibri perquè el nostre cos no arribi a emmalaltir.

Ignorants la majoria de vilatans, de matèries tals, volem esborrar els problemes per uns dies i rebre en bona harmonia la nostra Festa Major.

L'Ajuntament, en el programa fa una crida a la participació de la Festa, a compartir amb amics i veïns les activitats programades.

El temps de crisi és una oportunitat que hem de saber aprofitar, el futur no és cap regal, sinó una conquesta que només guanyarem amb l'esforç de cada dia.

Festa Major 2011

NOTÍCIES

- Revetlla de Sant Joan a la sala de la vila de Tarroja, sopar per a tots els assistents, amb “llom de tupina”, coca de Sant Joan, cava i molt més... Assistència remarcable de vilatans, encara que alguns van preferir sopar a casa i compartir després la foguera i la celebració de la nit més curta i més màgica de l'any.

A 2/4 de 10 de la nit,
a la Sala del Cafè de Tarroja
SOPAR AMB LLOM DE TUPINA I MOLT MÉS!!!
PREU: 0€.

ORGANITZA: Ajuntament de Tarroja de Segura. Col·labora: Arca, Ferri Olivero i Milla

- Divendres, dia de Sant Joan, a la Universitat del Cor Únic, antic tancat de cal senyor Pere, van voler celebrar i compartir amb tots els veïns de Tarroja, una festa de portes obertes, amb un programa d'allò

més atractiu: a 2/4 de 8 del capvespre, “Mostrar el nostre espai i explicar que fem en ell”, a les 9 del vespre convidada a sopar per a tots, A les 10 de la nit concert amb “Bord de Sacirera” grup de Tarroja, actuació a continuació de Sofia Crichio amb “dança del ventre”, i final de festa amb “Utara” flautes andines. La vetllada va ser molt agradable, el fet de compartir espais, temps, interessos que poden o no ser coincidents entre els tarrogens, ens ajuda a tots a ser més comprensius i sobretot flexibles en les nostres relacions humanes. Felicitats per la iniciativa!

- Com cada any el darrer cap de setmana del mes de juny va ser inaugurada la temporada de bany a la piscina. Els dies de calor que sobtadament s'han presentat la segona quinzena d'aquest mes, han fet que el bany sigui una necessitat agradable, perquè la calor d'aquests dies, afecti menys la termoregulació del nostre cos.

Piscina municipal de Tarroja

• Diumenge dia 26 de juny, l'església celebrà la festivitat de "Corpus" a la parròquia de Tarroja, lluny de les grans celebracions que en altre temps s'havien fet, va posar el seu petit, però molt valios, gra de sorra a la festa.

Catifa del dia de Corpus

Un pensament fet realitat amb la rapidesa i silenci d'un vol d'ocell. De bon matí, un cistell de flors fresques, eura i boix i no cal

més que una punta d'imaginació, una estona de feina compartida i mans a l'obra, davant de l'esglaió gran de l'església. Projecte d'una catifa que aviat va tenir forma i colors. El Jaume Secanell fou l'artífex, l'Anna de cal Talet i algú més que accidentalment passà per la plaça Vella, van col·laborar en la tasca. Ens plau molt mostrar-vos el resultat i agrair de debò la iniciativa als que l'han fet possible.

El pare Vicente, una vegada finalitzada la missa, va convidar als assistents, a sortir fins el cancell de l'església, honorar el "Corpus Cristi", beneir la població i fer una petita pregària per tots els tarrogencs.

• Dies 5, 6 i 7 d'agost Festa Major de la vila. L'ajuntament havia demanat participació de tots els tarrogencs als actes d'aquests dies, potser tement, com en tantes altres poblacions, que la crisi els aigualís.

Hem de dir que començà el dia 5 a la nit amb cinema a la fresca amb la projecció de la pel·lícula pels més petits "La història verdadera de la Caputxeta Roja" i a continuació "Entre lobos". L'assistència fou molt més que generosa, l'ajuntament en ple va estar dedicat a preparar i servir entrepans freds, calents i beguda. Una vetllada amb bona participació i satisfacció de tothom.

Festa Major, sortida de missa

El dia 6 a les 12 del migdia, Missa de Sant Salvador, tampoc va faltar assistència de vilatans, a la sortida de l'ofici, Cercavila de grallers i caps grossos pel grup de Sanaüja. A la tarda del mateix dia, tirada de bitlles amb premis per als guanyadors. A les 10 de la nit, sopar de Festa Major i tot seguit "Gresca Catalana" amb "Campiquipugui". Igualment la participació va ser força notable.

Diumenge dia 7 a les 12, Celebració de la Paraula a càrrec d'un seglar que col·labora a la comunitat de Mercedaris de Sant Ramon, amenitzada amb cants i participació en les lectures i pregàries de nens i assistents a la missa. Tot seguit vermut popular a la plaça Nova. Alhora es va poder assistir a l'exposició en el local de la mateixa plaça "**La lluita per l'oportunitat de viure**" -Les dones durant la segona república, la guerra, el franquisme i la construcció de la democràcia-

Detall de l'exposició

A la tarda Jocs i inflables, grans i petits van poder gaudir-ne fins a l'hora del ball de fi de festa amb l'orquestra "FAN FAN".

- La "Garbiana" va voler fer acte de presència activa a la Festa i a part de col·laborar en altres activitats van sortir al carrer amb la parada d'alimentació ecològica, amb el "Rebost".

Controlador del joc de bitlles

Tirada de bitlles

Rebost de la Garbiana

LA RUTLLA

En el darrer número de Terra Rubra ens va quedar en el tinter el relat de la rutlla que il·lustrem amb la fotografia.

Una de les joguines més típiques, valorada i estimada pels vailets dels anys cinquanta era la rutlla. Tots sabíem fer-la anar, es clar que amb més o menys destresa. No totes les rutlles eren iguals, però sí que tots procuràvem que fos rodona, important per poder-la fer rodar fins que amb habilitat dèiem prou i la paràvem amb el ganxo que la conduíem.

Enguany a l'ermita de Sant Julià hem tingut el goig de sortejar una rutlla i ho hem fet amb tanta il·lusió com quant érem infants i la fèiem córrer incansablement. La sort aquesta vegada va anar a parar a la jove de Gospí, Anna, que es trobava entre els assistents, perquè la pugui fer córrer. Ens confessà que li feia molta il·lusió i tots els seus amics intentaven fer-la córrer aquell dilluns de Pasqua, dia de Sant Julià. Molta gent gran comentava com els agradava de

fer-la córrer quan eren vailets i tots els anys que havien passat sense veure'n cap.

El joc ens retorna a la infantesa i manté vius els records d'un temps de somnis...

FRANCESC PUIG

Jugant amb la rutlla

TERRA RUBRA

Full informatiu de la Vila de Tarroja

Consell de Redacció: *Josefina Carulla, Narcís Saladrígues i Mercè Torra.*

Col·laboradors: *Jeroni Artigas, Josep M. Llobet, Ramon Castellà, Jaume Secanell, Alba Vallés, Núria Verdés i Ramon M. Verdés.*

Correcció: *Servei Comarcal de Català del Consell Comarcal de la Segarra*

<http://www.terrarubra.net>

c/e: revista@terrarubra.net

Els articles publicats reflecteixen únicament l'opinió de qui els signa.

Núm. de compte de Caixa de Terrassa: 2074 0141 20 3211764105

Edita: «**Comissió d'Estudis Tarrogens**»

C/ de l'Església, 1 - Tel. / Fax 973 52 00 65
25211 TARROJA

Muntatge i impressió:

Saladrígues, S.L. - Ctra. de Preixana, s/n - 25250 BELLPUIG

Dip. Legal: L-2107 - 1990

Generalitat de Catalunya
**Departament
de la Presidència**

**Consell
Comarcal
de la Segarra**

INSTITUT
D'ESTUDIS
ILERDENCS
Fundació Pública de la Diputació de Lleida

Ajuntament
de Tarroja

L'AIXOVAR DE THERESA SATORRAS

Des de la talaia que suposa aquesta publicació i seguint l'excelsa tasca d'investigació i divulgació duta a terme per Josep .M. Llobet i Portella sobre les famílies nobiliàries tarrojines, aportaré una pinzellada més en el coneixement de la Família Capell, natural de Tarroja des d'inicis dels s.XVIII.

Els capítols matrimonials, com el que tot seguit mostraré, ens permeten tenir una visió d'un moment transcendent tant a la vida privada dels dos individus emmaridats, com de la vida social i econòmica dels membres de la parella. Aquests enllaços posaven en funcionament interessos i aliances que han definit l'esdevenir de comunitats senceres.

Els dos subjectes protagonistes eren

Ramon Capell i Tella hereu de la nissaga de la casa dels Capell i batlle de la Vila de Tarroja, i la seva esposa Teresa Satorras provinent d'una família de comerciants de Calaf. El seu pare Francesc Satorras era fundador de la Fàbrica de Sabó dels Senyors Cortadellas y Satorras¹ al 1784, seu de la *Compañia de Aragon*.

Havent fet aquest regest dels orígens d'ambdós contraents, transcriu tot seguit un fragment de la literal que fa menció a l'aixovar de la núvia, que clarifica la situació socio-econòmica la seva família i ens aporxima a la realitat de la indumentària femenina de finals del segle XVIII.

En Nom del Nostre Senyor JesuChrist y A la Gloriosa e humil sempre Verge Maria Mare Sua y advocada nostra Amen.

Per rahó del matrimoni a favor de nostra Santa Mare la Iglesia celebrat lo dia de ahir, per y entre Ramon Capell y Tella Pagès acendat, fill llegal i natural de Joseph Capell tambe Pagès acendat Difunt y de Rosa Capell y Tella, viuda

de est, vivint tots a la Vila de Tarroja Bisbat de Solsona, de una part, y la Honesta Theresa Satorres vuy Capell, filla llegal i natural de Francisco Satorres Comerciant de la Vila de Calaf, Bisbat de Vich, y de Antonia Satorras y

Segell de la família Capell, propietat de Ramon Sanromà

Iglesias Natural del lloch de Sant Martí Sasgayolas de Dit Bisbat de Vich conjuges vivint de part altra, son estats, fets, firmats, y jurats los pactes, y capítols següents.

Primerament Dit Francisco Satorras Pare de la referida Theresa Satorres vuy Capell per lo molt amor y bona voluntat que te, y aoirta vers la dita filla sua, y per favor, y contemplació del present matrimoni lo qual dita Theresa ab expressos consentiment, y voluntat ha fet y contractat ab dit Ramon Capell, y per passar y satisfer a la mateixa Theresa filla sua, tota part heretat y legitimas suas paterna y materna y simplement de ellas la part o proporció del creixement o donació per noces fet per dit Francisco Satorres â dits Antonia Sa Muller en lo temps del contracte de son matrimoni, y estipulat, a favor de dita Theresa y deures germans seus, y generalment tots y qualsevols altres fretsm y credits a la expressada Theresa competents y expectants y que competir y esperar li pugan ara y en lo esdevenidor en las heretats y bens de Dits sos Pares, y de altre de ells tant oer las dites comper altrás qualsevols causas, y rahons

1) MUÑOZ MELGAR, RAFAEL. *Una aportación al estudio del comercio catalan a finales del siglo XVIII: "la fabrica de sabó dels senyors Cortadellas i Satorras de Calaf"*. Primer Congrés de història Moderna de Catalunya. Universitat de Barcelona. 1984.

que dir, y expresar se pujan. Dona y per titol de donació pura, perfeta, simple e irrevocable que diu entre vius atorga y concedéis a dita Theresa Capell y Satorres filla sua, com a ben mereixent, present, y avall acceptant, y als seus, y aquí ella voldrà perpetuament ab lo pacte empero, y vncle avall escrit y no sens ell de una part la cantitat de **Tres Mil lliuras moneda de Bar-sa (Barcelona)** y de altra part los vestits, robas, y apendices nupcials següents asaber.

Primo un vestit de tapiceria, fondo blanch, esto es faldillar y gipó.

Item altre vestit de mitja tapiceria fondo blanch, faldillar, y gipó.

Item altre vestit de gra de turch color blau, esto es faldillar, y gipó.

Item altre vestit de mussuman de color obscur, faldillar y gipó.

Item altre vestit de muer² negre faldillar y gipó.

Item altre vestit de tafetá negre esto es las faldillas, y lo gipó de paño de seda.

Item altre vestit de vellut negre de seda, faldillar y gipó.

Item altre vestit de burata³ ensatinada color obscur, faldillar, y gipó.

Item altre vestit so es faldillar de durantes⁴ blavas, ab gipó de vions de seda.

Item unas faldillas de ...(espai en blanc) y un gipó de vellut carmesí de seda.

Item quatre faldillas de indianas.

Item dotze llançols los sis de tela y los altres sis de llí.

Item trenta camisas de tela.

Item dotze canas de flor de ginesta.

Item sis tovallolas de ginesta⁵.

Porta principal de cal Capell

Item sis coixines de cambra guarnides.

Item vuyt anagües de tela.

Item dotze mocadors quadrats.

Item trenta mocadors partits.

Item una conxa⁶ de cotó cuberta d'indians.

Item un cobrellit de domás⁷ carmesí.

Item dos matalassos y quatre coixins de cassolí.

Item calaixeras de fullola de oliver ab las arnellas, panys y claus.

Item finalment tota la demás roba de son Fadrinatge.

Les quals cosas li serviran esto es Dos mil nou centas lliuras, calaixeras, vestits, y robas en paga de la Llegitima y drets paternos y les restant cent lliuras en paga de la Llegitima y drets maternos. Totas les quals cosas promet dit Francisco Satorras donar y pagar a dita Theresa filla sua es per ella a dits sos Sogra y Marit lo dia present y despres de la firma dels presents capítols (...).

FERRAN CAPELL I SOLÉ

2) Moher: Roba feta de pèl de cabra d'Angora, o una imitació d'aquesta roba, procedent de diverses classes de cabres, caracteritzada per no esser arrissada com la d'ovella.

3) Classe de roba de llana teixida en casa.

4) Roba de llana prima i estreta;

5) Teixit de fibra de la dita planta, que servia especialment per a fer estovalles. *Una toualla prima de ginesta blanca*, doc. a. 1436.

6) Vànova cotonada.

7) Teixit de seda o de cotó que presenta dibuixos en què, pel diferent lligat, la roba és brillant en uns indrets i sense brillantor en altres.

L'OBRA COLOMBINA DE CAIUS PARELLADA I CARDELLACH

En una entrevista feta per la Revista Terra Rubra (20), Caius Parellada ens deia que el seu interès pel tema colomí li venia de tradició familiar, ja que el seu pare havia conegut personalment a Lluís Ulloa, el primer investigador en esbrinar la relació del Descobridor amb Catalunya en aquella convulsa època de la dictadura de Primo de Rivera (21). Així com també a Enric Mitjana de las Doblas, autor d'una genealogia inèdita sobre algunes famílies catalanes de l'època colombina. Esdeveniments que influeixen en el fet que, essent advocat, s'interessés i destinés molta part del seu temps a l'estudi de Catalunya i a la investigació colombina.

Tasca que tindria els seus fruits amb la creació del llibre *Colom venç Colombo, la vera naturalesa del Descobridor del Nou Món*, publicat l'any 1987 amb el seu pecuni ja que no va trobar editor (22) i Cristòfol Colom i Catalunya, una relació indefugible, editat l'any 1992 (23). Cal fer esment, també, de les nombroses col·laboracions fetes en el *Butlletí del Centre d'Estudis Colombins* (24) –del qual n'era soci cofundador i membre de la Junta Directiva–, i en els *Quaderns d'Estudis* (25) editats pel mateix Centre. Va presentar comunicacions en els dos Col·loquis Internacionals els anys 1993 i 2000 (26). Finalment cal destatar les seves col·laboracions amb la revista editada a Tarroja de Segarra, *Terra Rubra* (27).

Important nombre d'escrits que tindran com a objectiu principal resoldre l'enigma històric que envolta la figura del Descobridor i de la seva relació amb Catalunya. Motiu que l'autor va considerar sempre, no tan sols necessari, sinó obligatori per un elemental sentit de la justícia. I amb aquesta intenció Caius Parellada anirà fent, de manera magistral, una profunda anàlisi dels principals temes tractats de manera ambigua o equívoca per alguns cronistes al llarg del temps:

els documents perduts o apòcrifs, els pactes amb la corona, l'actuació dels funcionaris de la cancelleria aragonesa, els sospitosos silencis dels Dietaris de la ciutat de Barcelona, la nobilitat del Descobridor, la creació de la confabulació genovista, etc, posant en clar de manera raonable i entenedora, una història desconeguda i molt lligada sempre a Catalunya.

De tota aquesta labor minuciosa i constant, caldria destacar la valuosa aportació relativa a la defensa i demostració del lligam català a través de la documentació a l'abast que ha estat negligida o tergiversada per alguns historiadors partidaris del genovisme, com serien els referents a les negociacions amb els sobirans i a les butlles atorgades pel Papa Alexandre VI en relació a la concessió de les terres descobertes, i altres documents de cancelleria de l'època. Documents que no tan sols serviran per a demostrar el llinatge del Descobridor i la seva relació amb la Corona d'Aragó, sinó també posar en evidència la trama creada per tal de tergiversar aquesta història i la del seu personatge principal. Serà una investigació important plantejada amb la tècnica jurídica envejable en la que no falten testimonis i proves escrites que portaran a una sentència de gran transcendència per als que seguim el camí obert per Ulloa, i pels que ens empeny, només l'interès per conèixer la veritat.

Amb aquest propòsit, Caius Parellada dóna suport a la teoria que el cognom amb el qual era conegut el Descobridor era Colom, amb m final propi de la llengua catalana; que seria castellanitzat en els documents de la cancelleria castellana per Colón. De la mateixa manera que ho faria la cancelleria vaticana, a desgrat de conèixer l'edició de l'epístola de Sanxis traduïda al llatí per Alexandre de Coscó, que duia el nom de Colom. I que l'aparició del cog-

---

---

nom Colombo seria una creació posterior per interessos polítics dels sobirans, juntament amb un altre personatge alternatiu al Descobridor, creat amb l'ajut de la censura, P.M. d'Anghiera, els germans Geraldini, els còsols de Gènova Francesco Merchesio i Gian Antonio Grimaldi i l'Ambaixador i cònsol de Pisa, Senarega.

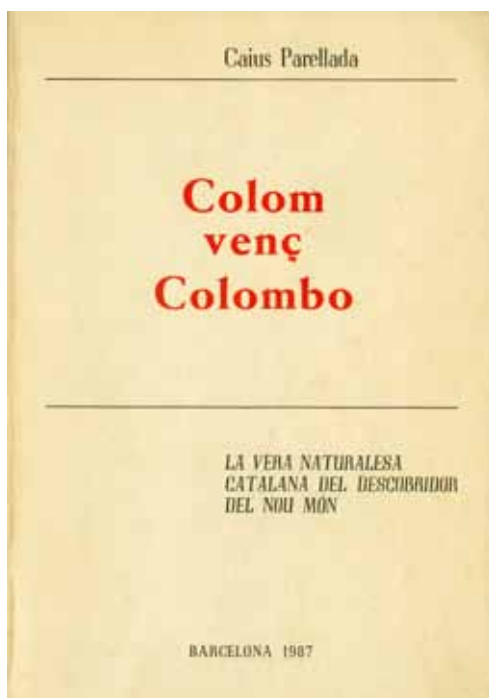
Exposa també Caius Parellada que la nacionalitat del Descobridor era estrangera a la corona de Castella, però a la d'Aragó constava com a súbdit o vassall natural, ja que en els documents de la cancelleria d'aquest regne hi hagué una absència de declaració d'orígens que comportava ser nadiu, ja que els estrangers eren, precisament els que estaven obligats a fer constar el seu origen. Prenent l'expressió donada pel pròpi Descobridor, d'ésser els sobirans "els seus senyors naturals", segons el **Memorial** de 30 de gener de 1494, i afegint el fet provat que els documents reials foren expressats en llengua castellana, que comportava la condició de súbdit o vassall, mentre que els documents fets a persones estrangeres eren escrits en llengua llatina.

Investigació que Caius Parellada finalitzarà amb la demostració que la personalitat de Colom ha estat desdoblada i confosa amb una altra de genovesa per una voluntat política –tal vegada influït per recents estudis i publicacions sobre la censura fets per en Jordi Bilbeny-. I que aquest genovisme ha estat elaborat amb l'ajut de documents adulterats o introduïts en els arxius a mesura que per les necessitats de la polèmica calia reforçar la tesi amb noves aportacions. Alhora que es feia desaparèixer la documentació autèntica i eren tergiversades les dades i els personatges implicats. Confabulació feta després de la mort del descobridor i de l'establiment de plets amb la Corona.

Una altra aportació important seria la relativa a l'estudi de la nobilitat del Descobridor i del seu casament amb la dama de la noblesa lusitana. Per aquest motiu, Caius Parellada analitza les diverses declaracions fetes per cronistes com Oviedo, Navarrete, HARRISSE, Irving, Ballesteros-Berreta, Paz i Melià, etc, fins arribar a la conclusió que hi ha hagut una

alteració expressa del nom de la muller Felipa amb la intenció d'ocultar el parentiu amb la dinastia d'Avis i de la casa catalana d'Urgell. Ho testimonia la cita feta pels biògrafs en el sentit que la Llombardia era l'origen de les dues famílies, la qual cosa donaria a entendre una comunitat de nació.

Com a conseqüència Caius Parellada fixa el casament del Descobridor amb la portuguesa Felipa, filla d'Isabel d'Urgell o d'Aragó, duquesa de Coïmbra, mare alhora del Conestable Pere de Portugal, rei de Catalunya, posant com a

testimoni l'escriptor portuguès Mascarenhas Barretto, que explica que: "la dona del Descobridor estava emparentada amb el rei de Xipre". I el rei de Xipre era Joan de Portugal, casat amb Carlota de Lusignan, germà de Felipa d'Avis, del cardenal Jaume de Portugal –que fou bisbe de Xipre per encàrrec del Papa Calixte III– germana de la reina Isabel de Portugal i del conestable Pere de Portugal o IV de Catalunya–Aragó.

Recorrdant les relacions existents entre els monarques de Xipre i els catalans, ja que

---

---

la reina Elionor –vídua de Pere de Lusignan, rei de Xipre-, residia a la ciutat comtal on va morir l'any 1416. I que el testament de Pere de Portugal deixava com a hereu de la corona catalana a un familiar, Joan. Voluntat que no acomplí la Generalitat de Catalunya, ja que ho fou Renat d'Anjou i, posteriorment, com a conseqüència de les capitulacions de Pedralbes i la restauració dels Trastàmara.

Podríem ressaltar també l'aportació feta en relació a la cultura literària del Descobridor vinculada a la de Catalunya, indicant alguns dels llibres que han format part de la biblioteca creada pel seu fill Ferran o que han desaparegut com a conseqüència d'un espoli posterior. Podríem citar obres manuscrites com *Concordantiae Bibliae* del cardenal de Sant Pere ad Víncula, la traducció al català del *Psaltiri* de Romeu Ça Bruguera, la *Història de Jacob Xalabin*, *Compendi català de la Lògica d'Algazel*, la *Passió de mort de Jesucrist*, *l'Ars Dictandi* de Villanueva. I obres estampades com: *De Conceptione Beatae Mariae Virginis*, les *Constitucions de Catalunya*, els llibres de Francesc Eiximenis, la *Summula clarissime jurisconsultibus* de S. Raimon de Penyafort, l'opuscle *Mirabile Opusculum* de S. Vicents Ferrer, la *Questió de sudoris sanguinis Christi* de Guillem Pere Comas, el manuscrit *Practiques e costums de la rectoria de Badalona*. Són obres totes elles, considerades per Caius Parellada com a possibles del Descobridor, ja que no porten el senyal de compra que caracteritzava les que comprava el seu fill bibliòfil. Cal assenyalar que, encara que és una tasca inacabada, he de dir que m'ha servit de molt per tal d'interessar-me pel tema i concebre una recerca inèdita intitulada *La cultura catalana de la Biblioteca Colombina*.

Considero que el llegat de Caius Parellada en benefici de demostrar la vinculació del Descobridor amb Catalunya ha estat, tal i com hem exposat de manera molt breu, molt important. I que compleix el desig de Lluís Ulloa en considerar que els propis catalans havien de treballar per reconstruir una història amagada i tergiversada, ja que ells eren els que podien

conèixer el passat i els arxius i donar a conèixer al món la veritat. Particularment considero que a partir de l'exposició i conclusions fetes per en Caius parellada en la seva obra general, que hem pogut seguir i gaudir durant tot el temps que ens va acompanyar, tenim molt camí fet.

ALBA VALLÈS I FORMOSA

BIBLIOGRAFIA

- 20) Terra Rubra, Any 7, Núm. 42 setembre-octubre 1996.
- 21) Caius Parellada, "El marc polític i social", Butlletí del Centre d'Estudis Colombins, Any II, Núm. 7 i 8, 4t. Trimestre 1992. Pàg. 16-19
- 22) Caius Parellada i Cardellach, Colom venç Colombo, la vera naturalesa del Descobridor del Nou Món. Barcelona, 1987.
- 23) Caius Parellada i Cardellach, Cristòfor Colom i Catalunya: una relació indefugible, Ed. Llar del Llibre. Barcelona, 1992.
- 24) Butlletí del Centre d'Estudis Colombins: "La metamorfosi de Colonom Liguren a P.M.d'Anghiera", núm. I, primer trimestre de 1991. Pàg. 11-12 "Les argücies del genovista" A. Ballesteros Baretta a propòsit de "lo que ha descobert en las mares oceanas", núm 2, segon trimestre de 1991. Pàg. 13-14 "Angle, un catalanisme de Colom incorporat al castellà", núm. 3, tercer trimestre de 1991. Pàg.13-14. "Els misteris de Barcelona i el silenci de Gènova", núm 9, primer trimestre de 1993. Pàg.20. "La llengua de Colom: fraseologia i catalanismes en el llenguatge", núm. 10, segon trimestre de 1993. Pàg. 7. "Pere Margarit i el segon viatge de Colom", núm 12-13, primer i segon trimestre de 1994. Pàg. 19-22. "El document Borromeu: eludi circumstancial", núm. 14, primer trimestre de 1994. Pàg. 16. "La sobirania que s'encarna en els reis d'Aragó", núm 15-17, 1996. Pàg. 3-4. "Noves aportacions colombines", núm. 18, 1996. Pàg. 9-10 "Tres circumstàncies bàsiques", núm. 20, 1997. P. g. 8-10. "Les butlles papals", núm.21, 1998. Pàg. 1998. Pàg. 3-6 "El canonge Francesc Colom i quatre col·legues seus i la Biblioteca Colombina de Sevilla", núm. 23, 1999. Pàg.8-9. "La carta de Colom", núm. 24, 1999. Pàg. 1216. "Unes lleis catalanes enfront de Gènova", núm. 25, 2000. Pàg. 20-21. "Orígens de la Biblioteca Colombina", núm 30, abril de 2003. Pàg. 14-15. "Comentari a l'article publicat al butlletí número 29 per Francesc Albardané", núm. 31, de setembre de 2003. Pàg. 10-13.
- 25) Quaderns d'Estudis Colombins: "Els documents pontificis referents a Colom i a la descoberta del Nou Món i el seu valor resolutori" núm 6. Barcelona, 2003.
- 26) Actes del Col·loqui Internacional d'Estudis Colombins de Barcelona: "La llengua de Colom i els clàssics catalans". Barcelona 1993. II Col·loqui Internacional d'Estudis Colombins de Barcelona: "Els catalans a Portugal: la dona de Cristòfor Colom, el descobridor del Nou Món". Barcelona, 2000.
- 27) Terra Rubra: "Aportacions a la catalanitat de Colom", núm 47, juliol-agost 1997. "Angulo" núm.48, setembre-octubre de 1997. "Bofarull", núm. 51, març-abril de 1998. "Capità General", núm 54, setembre-octubre de 1998. "La dona de Colom", núm 58, maig-juny de 1999. "La carta de Colom", núm. 60, setembre-octubre de 1999. "Isabel Colom", núm 62, gener-febrer de 2000. "Els catalans a Portugal" reproducció del II Col·loqui internacional del Centre d'Estudis Colombins, núm. 68, gener-febrer de 2001. "Tots els camins duen a Roma", núm. 81 març-abril de 2003.

OPINEN ELS NOSTRES LECTORS

Estic d'acord amb l'editorial del núm. 130 de "Terra Rubra", quan manifesta que la unanimitat amb que s'han expressat els votants, a la majoria de comarques, demostra el desig dels ciutadans de donar suport, no només a un Govern fort, sinó també a qui es troba en disposició de defensar la nostra llengua i preservar els costums i valors irrenunciables que ens són propis. Està, més que demostrat, que aquells partits polítics que podem titllar de sucursalistes, perquè s'ho han guanyat a pols, per molt que s'hi esforcin estan obligats a obeir, cegament, les ordres que reben de les direccions generals, instal·lades a Madrid i que, gairebé sempre, ens són perjudicials i desfavorables. La lamentable votació sobre el cobrament, immediat, del Plus de competitivitat, n'és una mostra impossible d'obviar i que ens ha de dur a una reflexió profunda. Amics, tingueu-ho molt present, el proper novembre, a l'hora de decidir a qui doneu la confiança. Prescindi de personalismes i al cap només un destinatari: Catalunya.

Estem passant una de les pitjors crisis de la democràcia i els poderosos econòmicament, una vegada més, volen seguir gaudint del seu, particularíssim, estat de benestar passant la patata calent a la població més desfavorida: "Que s'estrenyin el cinturó ells" ens vénen a dir amb totes les decisions que prenen i que fan complir mitjançant la corretja de ransmissió del govern de torn. Això no és democràcia, sinó capitalisme salvatge.

Espanya no és un país ric la qual cosa hauria de conscienciar als polítics que no poden inflar els òrgans de govern fins al punt de que aquests representin una càrrega tan pesada que facin inviablable qualsevol pressupost.

No hi veig altra sortida que deixar anar llast als ajuntaments, suprimint regidories i a nivell estatal, el Senat i les Diputacions, relíquies del passat que, en ple segle XXI, han perdut qual-

sevol protagonisme. Aquesta anorèxia, només per començar, atès que no n'hi hauria prou i el ganivet de tallar pernil hauria, també de reduir sous, privilegis, càrrecs inútils provinents del nepotisme i, especialment, acabar donant-li una ganivetada traperera a les pensions vitalícies que, podran ser legals però que, en realitat són profundament immorals.

Hi ha massa gent sucant de l'olla. O se n'adonen que així no pot continuar o, els que s'autonomenen servidors públics, portaran el país a la ruïna.

ANTONI MOLINÉ

Voldria agrair a la Sra. Alba Vallès i Formosa, la seva aportació a la recerca històrica, que ens permet donar més claror, en un afer tan transcendental com fou la Descoberta d'Amèrica.

Dues biblioteques, la del Monasterio del Escorial i la del monestir de Sant Jeroni de la Murtra, estigueren a càrrec de la comunitat religiosa dels Jerònims, aquesta comunitat gaudí de l'estima del Reis Catòlics. És de lògica pensar, que l'armorial "Armes dels regnes de les índies orientals i occidentals" atribuït al canonge Vila, passes del monestir de Badalona al de l'Escorial.

El testimoni epistolar entre Antonio Elías de Molins i Victor Balaguer, conservat a l'arxiu de la Biblioteca-Museu Balaguer de Vilanova i la Geltrú, és una prova més de l'estada de l'Almirall Colom a Barcelona i de la vinculació de Catalunya amb la descoberta del Nou món.

Som moltes les persones que estem interessades en reconstruir el passat de la nació catalana i la Sra. Vallès ens ajuda a contrarestar la censura reial que ens ha dut a la ignorància i desconeixament de la nostra pròpia història.

MERCÈ QUER

“LA VERITAT ÉS FILLA DEL TEMPS, NO DE L'AUTORITAT” FRANCIS BACON

Observa, escolta, actua. Aquest és el missatge que vaig rebre fa molts anys quan vaig començar a treballar i a formar-me com a infermera intensivista, en una Unitat de Vigilància Intensiva Pediàtrica. No cal dir que la urgència i la complexitat de les cures mai haurien d'incloure errors que poguessin derivar en un resultat no desitjat.

Observant amb els ulls ben oberts, el cor i la ment quiets i desperts, llavors s'apren. Quan s'ha observat prou es poden prendre decisions.

Vet aquí que fa cosa d'uns mesos, el senyor diaca responsable d'obres i immobles del bisbat de Solsona, davant l'incident de no poder obrir la porta de la rectoria, va apropar-se a un jove de la nostra població, se suposa per poder resoldre la situació. Després d'un petit intercanvi de paraules, on va mancar la mínima norma educativa de presentació, el senyor diaca va fer uns comentaris poc encertats, pels quals el jove, que no sabia qui li parlava, ni ténia res a veure amb el fet, es va sentir molest i li va fer saber. Després d'uns dies, en ocasió d'una altra trobada, el senyor diaca es va disculpar.

És de preveure, que aquest senyor actuava en tot moment amb el vist i plau o, si més no, amb el coneixement del senyor bisbe de la diòcesi.

Sense diàleg ni intercanvi per part del bisbat amb ningú de la població, a causa de les visites a la rectoria, els vilatans vam anar intuïnt que els gestors del bisbat tenien la intenció de llogar o bé posar a la venda la casa rectoral. Durant unes setmanes van ser vàries les visites de possibles clients, qui van visitar, acompanyats per aquest senyor, l'immoble ressenyat.

La Comissió d'Estudis Tarrogencs des de la seva consolidació, farà una vintena d'anys, utilitza una habitació a la planta intermitja de la rectoria, com arxiu. La vivenda del rector es troba en el segon pis, aïllada per un tram d'escala i la porta de cansell, per la qual cosa, en el seu dia, se'ns va fer entrega d'una clau de la porta d'entrada

del carrer i de la porta del garatge, situada a la plaça de l'Església.

La vivenda rectoral resta tancada des de la marxa del darrer rector de Tarroja i en aquell moment va ser comunicat al seu substitut l'existència de l'arxiu que hem anat fent servir, fins a dia d'avui. No hem rebut cap comunicació del bisbat, que ens hagi fet pensar que l'hem d'abandonar per situar-nos en un altre lloc.

Durant aquest temps de visites programades per veure l'immoble amb diferents clients, uns lladres van forçar la porta principal, van entrar a l'arxiu de Terra Rubra, identificat com a tal en la porta, del qual van extreure llibres, documents i imatges antigues que teníem en dipòsit. També van entrar a la vivenda rectoral, després de trencar uns vidres i es van emportar llibres antics de la parròquia, alguna imatge i documents de valor històric per als tarrogencs.

Gràcies als veïns, es van poder detenir els delinqüents, fer la denúncia pertinent i recuperar bona part del material robat. Obvio el trastorn i el malestar que va suposar per alguns parroquians i pels responsables de la Comissió d'Estudis Tarrogencs. Només amb bona voluntat vam recuperar i endreçar de nou l'arxiu, el material de la parròquia i el gran desori que els lladres van produir.

Per salvar la rectoria d'un nou robatori, es va decidir tancar la porta del carrer per la part de dins amb un mètode més segur i entrar a partir d'aquest moment per la porta del garatge. Així es va notificar a l'actual substitut de rector el qual ho notificà al senyor diaca. No vam rebre cap resposta, si però, en la pròxima visita que va fer a la rectoria, vam constatar actituds poc amigables i va donar mostres clares de qui era l'amo.

Des d'aquest moment la Comissió d'Estudis Tarrogencs preveient que algun dia hauríem d'abandonar aquest local, vam començar a cercar lloc per condicionar el nou arxiu.

Porta de la rectoria i accés al campanar

Mentrestant, davant d'altres incidents i dificultats, que han ocorregut respecte de la rectoria, la mateixa parròquia i els locals de jovent a ella adscrits, provocats directament per l'actitud del senyor diaca, volem notificar i deixar clar:

–**Primer:** entenem que el bisbat prengui les mesures que millor li plagui respecte de la rectoria i tots els immobles que li pertanyen.

–**Segon:** la manera que s'ha portat a terme aquest assumpte en relació amb la Comissió d'Estudis Tarrogencs, ha estat, si més no, barroera, ja que en cap moment tot i havent fet arribar missatges al senyor diaca, els quals ha ignorat, no hi ha hagut intent de posar-se en contacte amb cap dels responsables de la Comissió per encetar un diàleg, trobar solucions o, com a mínim, per agrair el temps que alhora d'utilitzar l'espai per l'esmentat arxiu, hem tingut cura i estem atents als incidents i necessitats de la rectoria, dels locals i de la parròquia.

–**Tercer:** la violació de l'espai de l'arxiu, forçant la porta que dona al garatge, per entrar i instal·lar tubs d'aigua o calefacció, que travessen per aquest despatx, sense previ ni posterior avís, denota prepotència i matusseria, per part dels mandataris.

–**Quart:** hem restat en silenci durant aquest temps, esperant un gest de bona voluntat per part dels gestors del bisbat, una invitació al diàleg, una explicació..., però sobretot, per respecte a la comunitat i al sacerdot que actualment fa el servei religiós a la nostra parròquia. I aquest gest no hi ha sigut.

La sensació que fins ara hem rebut, els pocs tarrogencs a qui el senyor diaca ha tingut la necessitat de posar-se en contacte, coincideixen, en el poc tacte i la matusseria en que es dirigeix als qui, pel que es desprèn de la seva actitud, considera inferiors o subordinats.

M'agradaria transcriure les paraules de Jesús segons Joan, capítol 13 versicle 12-17 «*Quan els hagué rentat els peus i hagué pres el mantell i s'hagué assegut un altre cop a taula, els va dir : Enteneu els que us he fet? Vosaltres m'anomeneu Mestre, us he rentat els peus, també vosaltres us els heu de rentar els uns als altres. Us he donat exemple perquè tal com jo us ho he fet, ho feu també vosaltres. Us ho ben asseguro: El servent no és més gran que el seu amo, ni l'enviat, més gran que el qui l'envia. Sortosos de vosaltres, si, sabent aquestes coses, les compliu*».

Ens dol aquesta actitud a la qual no estàvem acostumats, els tarrogencs no som perfectes, ni potser gaire complidors amb els preceptes de l'Església, però tenim trets molt accentuats de pertinença al nostre poble, l'estimem i estimem totes les coses que en formen part. Hem tingut i tenim, un gran respecte pel senyor bisbe i per l'autoritat que representa, però som sensibles a certes actituds, que han palesat desconfiança i menyspreu, envers la nostra vila i els seus vilatans.

La crisi de valors ha penetrat en el sí de la societat, tampoc les institucions religioses s'escapen d'aquesta realitat, potser els cal revisar seriosament perquè cada vegada més la nostra societat viu d'esquena a aquesta església allunyada d'un món que se li escapa i ja no pot abastar.

Lexemple val més que mil paraules.

JOSEFINA CARULLA I PORTA

MEDI AMBIENT: LA QUALITAT DE L'AIGUA

Des de sempre ens servim de l'aigua, però no la consumim, el que fem és utilitzar-ne un volum determinat, d'una qualitat i puresa específica per a cada ús i després, en la nostra cultura, l'assimilem o la llencem, sense comprendre'n massa el que això significa. En altres cultures, aquesta situació no passava, l'aigua tenia quasi bé, el valor de l'or o dels diamants, doncs sense ella no hi ha vida.

L'home, mentre no van haver-hi les instal·lacions de tractament, depuració i subministre, que ens porten a casa tota l'aigua que necessitem, i més, va tenir cura de no malversar-la i de no embrutar-la. Són paleses tot un seguit de penes aplicades als qui de forma irracional o intencionada malmetien aquest preuat recurs. L'aigua s'havia de respectar, conservar i estalviar, repartint-la a qui la necessités i en

les millors condicions de salubritat possibles. Per altra banda l'aigua representa riquesa, tot i que si n'hi ha massa o en manca, a la vegada es destrueix i pobresa.

La quantitat d'aigua del nostre planeta es sempre la mateixa, el que passa és que la major part es salada en comparació amb l'aigua dolça existent, la seva presència constant des dels orígens més remots fins el dia d'avui, al llarg de milers de milions d'anys, ha sigut la responsable del fenomen vida i la seva evolució.

A la Bíblia, i en tots els textos d'escrits d'altres religions, es fa ressò de que l'aigua es font de vida. Plini deia que, en 700 anys, Roma no va necessitar altre metge que l'aigua. Pasteur molts anys després manifestà que el 80% de les malalties ens les bevem. Actualment aquesta afirmació encara és vàlida, per a molts milions

Font de Tarroja

---

de persones, en els països en vies de desenvolupament, que no són curiosament els més pobres en recursos.

D'uns anys ençà, de forma lenta en un principi i quasi bé exponencial més tard, l'home ha anat trasbalsant en molts punts del planeta l'equilibri en que l'aigua es trobava, i el nostre país no n'és una excepció. S'ha creat doncs, una societat tecnològica-consumista que es multiplica a si mateixa malbaratant els recursos, embrutant

(terbolesa, salinitat, matèries inorgàniques i orgàniques...), microbiològiques (bacteris, virus...), microcontaminants (metalls pesants, dissolvents, medicaments i tòxics emergents, com els trihalometans...), també els disruptors endocrins, que relacionats amb el consum de tensioactius, de moment, fan que algunes espècies de peixos canviïn de sexe.

Caldrà doncs caracteritzar les aigües per saber les seves propietats, els usos a que es poden destinar, i/o el tractament a que s'haurien de sotmetre, escollint en cada cas, el millor sistema disponible. Actualment amb les noves tecnologies, es poden tractar quasi totes les aigües possibles (osmosi inversa, electrodiàlisi reversible, afinatges variades, etc.).

Les activitats diverses, tant urbanes com industrials, agropecuàries i de serveis, incorporen e incrementen l'escenari natural dels nostres rius i aqüífers, amb tot un

seguit de compostos, tant de coneguts, com de desconeguts. Això comporta que aigües residuals sense tractament o be amb tractament insuficient, tant abocades directament als rius, com indirectament als sistemes de sanejament, puguin presentar escenaris d'episodis de contaminació. Això es produeix, quant les capacitats de dilució en el medi hídric, tant superficial com subterrània, sobretot agreujat per les sequeres, son insuficients o nul·les.

S'han d'harmonitzar els recursos i les demandes d'aigua per les diferents activitats existents i si se'n vol preveure una certa sostenibilitat, és necessària

Safareig, abeurador i sèquia d'aigua

arreu amb productes, bàsicament originats de la síntesi química i molts d'altres que els cicles naturals no poden assimilar, i d'això les aigües en pateixen.

La composició de l'aigua, ve donada d'antuvi, pel seu gran poder de dissoldre els elements i materials que componen la geologia, vegetació i hàbitat dels terrenys per on discorreix, o bé s'acumula. Aquests grans trets són els que li donen caràcter propi, les diferencien entre sí, i en constitueixen les seves variades característiques. Algunes poden ser les de tipus organolèptic (color, olor...), fisico-químiques

la zonificació de protecció específica a cada tipus d'ús, sobretot el d'instal·lacions per l'abastament a poblacions, aplicant el sanejament corresponent i preveure'n al màxim la reutilització, tant de les aigües com dels residus obtinguts.

Ara, amb aquesta crisi sistèmica que estem immersos, és el moment de reflexió, per recuperar conductes oblidades d'estalvi, que en episodis de sequera recurrents en la nostra climatologia mediterrània havíem practicat, doncs quan plou i els embassaments assoleixen màxims en les seves capacitats, ens n'oblidem i tornem a incrementar els nostres consums.

Per això, i en benefici dels sistemes públics de sanejament, es imprescindible, mantenir i no empitjorar la qualitat de les aigües, seguint reubicant les activitats industrials en àrees de risc específic (activitats químiques, tractament i/o destrucció de residus, neteges varies) i/o altres de conflictives com la ramaderia intensiva en cicle tancat, exclouent-les d'unes àrees de protecció a millorar i/o establir, en base d'aplicar criteris específics de distribució de les activitats en el

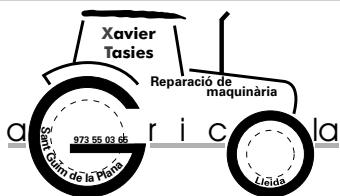

El riu Sió a Tarroja

territori, degut al risc que representen davant de qualsevol accident, o per la negligència pròpia de les conductes especulatives.

La qualitat ecològica, la regulació dels cabals de manteniment dels nostres rius, el manteniment i/o la restitució de la vegetació de ribera, així com la constitució dels Consells de Conca per la presa de decisions i fer el seguiment de tot plegat, es una tasca que l'actual Directiva Marc Europea ens ens demana per als propers anys, i per al nostre futur. Paga la pena que hi estiguem compromesos.

ROGER LLORET
roger@pangea.org

Tel. 973 53 16 73 - Part. 973 53 16 06 - Av. Mil·lenari, 38 - 25200 CERVERA

Hostal Jaumet
Fundat el 1890
TORÀ

Ctra. Barcelona-Andorra, s/n
Tel./Fax 973 47 30 77
25750 TORÀ (Lleida)

www.hostaljaumet.com
info@hostaljaumet.com